Lappsanger *Phylloscopus borealis*

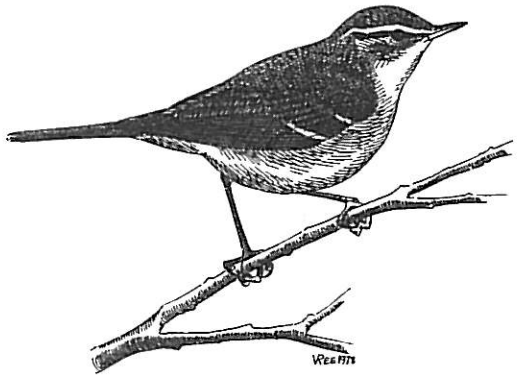

Global utbredelse
Lappsangeren er utbredt i Palearktis og Nearktis, fra det nordlige Nord-Norge, nordligste Sverige og Finland, gjennom de nordrussiske skoger til Beringstredet og over i Alaska. Går i øst og sør til Kamtsjatka og nordlige Japan.

Norsk utbredelse og habitatvalg
Forekommer fortrinnsvis i Finnmark og er ikke funnet hekkende andre steder de siste 20 årene. Vestgrensa for utbredelsen i Finnmark ble beskrevet til vestsiden av Porsangerfjorden (Collett 1921). Den er mest kjent fra Sør-Varanger, og da særlig fra Pasvikdalen. Blir fra tid til annen sett i de store dalførene i Tana, Porsanger og Alta. De siste 20 årene er arten registert i de indre dalene i Troms (Strann m.fl. 1985, K.-B. Strann pers. medd.).

Den foretrekker ofte de aller frodigste bjørkeskoger i nærheten av vann/vassdrag. Oppholder seg som regel der hvor vegetasjonen er rik og for en stor del består av planter som geitrams, blåbær, blokkebær, storkenebb, miramjelde, strandveronika m.fl. (Collett 1921). Utenfor bjørkeskogen påtreffes den aldri (Schaanning 1916), men observeres i blandingsskog av furu og bjørk (Wessel 1905). Swanberg (1953) understreker at en kan ha snevret inn forestillingene om hvilke områder som foretrekkes, da han selv fant lappsangeren hekkende i bjørkeskogen øverst i fjellsida.

Bestandsstørrelse og bestandsutvikling
Den første observasjon av lappsanger i Norge ble gjort av Collett og Landmark ved Porsangerfjorden i 1876 (Løvenskiold 1947). Fram mot 1950 ble arten betraktet som nesten vanlig. I dag er den svært sjelden.

Wessel (1905) sier at lappsangeren forekommer regulært i de varmeste strøk av Sør-Varanger, og var ifølge Schaanning (1907, 1916) periodisk tallrik ved Elvenes, Strand, Bjørnsund og Melkefoss i perioden 1900-1911. Videre at lappsangeren også ruger i nordre del av Tanadalen og ved Porsangerfjorden. Arten er seinere observert flere ganger i Karasjokområdet, og det sørligste hekkefunnet er fra øvre Anarjokka da et ungekull ble sett 31.7.1965 (Hove 1967).

Fra de siste 20 årene er det i Finnmark bare rapportert fire observasjoner av lappsangeren utenfor Sør-Varanger (Frantzen 1990, Grastveit 1975, W. Vader pers. medd.) På bakgrunn av de utrolig få observasjoner som er gjort, kunne en anta at det årlig er svært få hekkende par i Norge. Sangprovokasjon utprøvd langs Munkelva, Sør-Varanger har påvist 10 forskjellige fugler på det meste. De få lappsangerne som ellers er observert har hatt meget beskjeden sangaktivitet sammenliknet med hagesanger, løvsanger, sivsanger og gransanger (G. Schmidt og H. Dransfeld pers. medd.). Uten at sangprovokasjon er nærmere utprøvd, får konklusjonen være at lappsangeren er en sjelden fugl i Norge som har Sør-Varanger kommune som kjerneområde.

Fra Troms kjenner vi til et par mulige hekkefunn. Hindrum (1981) viser til at lappsanger flere ganger ble observert ved Tennevoll sommeren 1981. Strann (1986) nevner at et par ble sett varslende ved Seima i Nordreisa 30.06.1985. Ellers ble en hann hørt syngende 17.06.1980 ved utløpet av Kjusakdalen, Nordreisa kommune (Aa.T. Ekker pers. medd.).

Glutz von Blotzheim & Bauer (1991) viser til at en i Sverige antok en hekkebestand på færre enn 50 par i 1977. Fra Finland i 1958 antar en at bestanden svinger mellom 700 og 3000 par. Lappsangeren er i Norge klassifisert som sjelden (Størkersen 1992).

Hekkebiologi
Hannen synger ofte sterkt ennå midt i juli, gjerne under store deler av døgnet, med ettermiddagen som den dårligste tiden (Løvenskiold 1947). Hannen synger fra toppen av et tre med en tonerekke på 5-7 *tillillillillillill*. De som ikke kjenner sangen fra før, får gjerne en spontanreaksjon på at dette må være lappsanger. Reirbyggingen starter umiddelbart etter hunnenes ankomst på hekkeplassen (Swanberg 1953).

Reiret legges på bakken, helst på et tørt sted i frodig bjørkeskog. Eggene legges i siste halvdel av juni eller begynnelsen av juli. Reiret likner løvsangerens, men er litt løsere bygget og mangler fôr av fjær (Wessel 1905).

Trekkforhold
Lappsangerne i Finnmark har mest sannsynlig et østlig trekk til vinterkvarterene i sørøstlige Asia og er blant de artene som trekker virkelig langt, rundt 13.000 kilometer en vei (Glutz von Blotzheim & Bauer 1991). Lappsangerne er blant de siste trekkfugler som ankommer Nord-Norge om våren og viser seg i siste halvdel av juni. Finnmark forlates i siste halvdel av august. Schaanning (1916) angir at lappsangeren i perioden 1900-1911 ankom Sør-Varanger mellom 18-24. juni.

I Norge for øvrig sees lappsangeren meget sjelden og da fortrinnsvis under høsttrekket.

Bjørn Frantzen

Lappsanger *Phylloscopus borealis*

2 ● Konstatert hekking

8 ● Sannsynlig hekking

7 • Mulig hekking

Detaljeringsgrad: 10 x 10 km

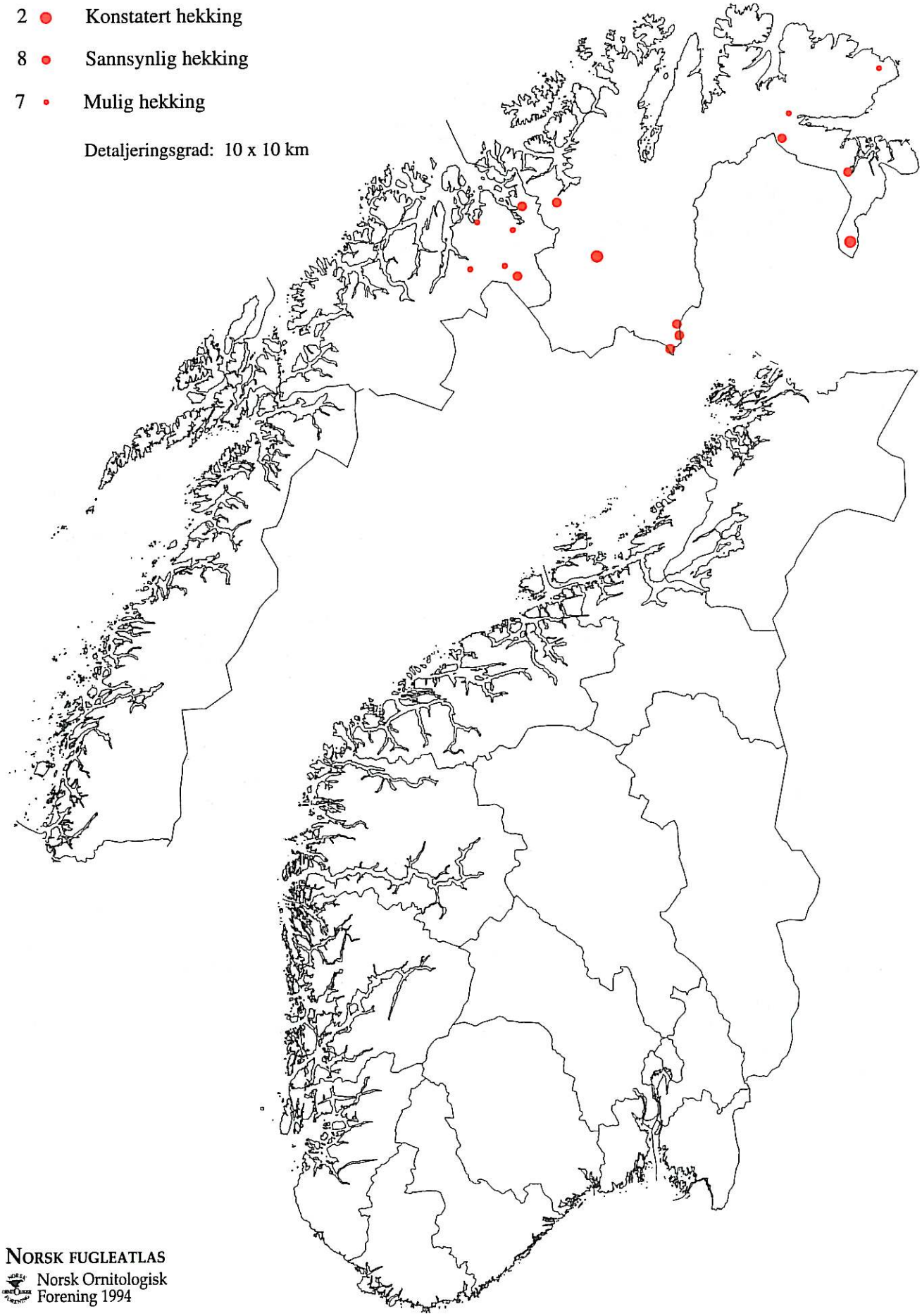

NORSK FUGLEATLAS
Norsk Ornitologisk Forening 1994